

RAMON ALÒS BARBERÁ

1.957: NAIX LA PENYA RIUS

FOTOS: Cervera, Abad, Soler, Padi, Salvador Ballesteros.

JOSEP M.ª SORIANO BESSÓ

1.957: NAIX LA PENYA RIUS

No resultava molt original, allà pels anys 50, proposar de jugar al futbol, encara que fóra només per a la realització d'una sola partida. Però en determinades circumstàncies, la creació d'un equip, de qualsevol tipus que siga, resulta fins i tot heroïc.

No cal que vos diga, pacients lectors, que el qui vos escriu és un dels que en la xicoteta òrbita, per aquells moments, del nostre poble va tindre la gosadia de crear una institució.

En un poble menut, Alaquàs pel 55-56 no arribava a 4.000 habitants, crear una institució és molt difícil. Però si els que la volen crear son uns

8 de Setembre de 1957...

No era fàcil tindre camisetes per a jugar al futbol. I més difícil encara resultava preparar un partit en el camp-de-futbol-nou. I canviar-se en les casetes, en les mateixes casetes a on es canviaven els jugadors de l'Alaquàs.

Aquella nit, vespra de la "Ma-e-Deu" de 1.957, a tots ens costà adormirnos. Vos en recordeu?.

Anavem a estrenar camisetes!!. Pantalons no, perquè el presupost no ens arribava. "Bé, tot és cosa de casa uns "cansonsillos" ben nets -digué algú- i que no tinguen taques". I aixina ho férem, com podreu comprovar en la foto. Afortunadament, per aquells anys encara no sabíem què era aixó dels "slips", i un calçotet de camal ample podia passar, sense massa dificultat, per un pantalonet de futbolista.

D'espectadors n'hi havien ben pocs: el "tio" Paco "el xarrante", Nelet Guasp, i pare vostè de comptar. Serien les deu del matí, a la fresca i abans que el sol caiguera a plom.

mocosos de 12 y 13 anys, les dificultats en que van a trobarse son. quasi insuperables, de voler fer-ho en solitari.

El marc sociocultural d'eixos anys es molt diferent al de hui. Pensem: els jocs es realitzen al carrer; no hi ha televisió, i a nivell de nanos és la paròquia la que a través de la "dotrina" encarrila els xiquets en certes activitats (futbol, cinema, etc.).

Concretament en futbol, els terrenys disponibles que jo recorde o al menys que més se m'han gravat, a part del carrer, quasi qualsevol carrer, per on tan sols a poqueta nit hi havia moviment de carros; els terrenys disponibles eren: un camp darrere del "carrer de la séquia", del qual no recorde si tan sols si tenia porteries; el denominat "camp de futbol vell" o "del cavalló" que ja era terme d'Aldaia; el que déiem "camp de futbol nou" anomenat "El Rosal" molt formalitzat i oficial, ja que naixqué com a camp municipal i l'accés al mateix per a grups de xiquets, per a la práctica de l'esport que justificà la seua construcció, era molt limitat.

Sense poder precisar amb seguretat l'any, però als voltants de 1955-56, l'Alaquàs C.D. està en una situació angoixosa, que l'obliga a no poder participar en competicions oficials, per la qual cosa l'ambient no és massa pro-

L'equip contrari era l'Acció Catòlica d'Aldaia. Si vos fixeu bé, al testimoni gràfic de l'equip que ens deixà aquell fotògraf del barri de "los faroles" que li dien Cervera, i que morí anys després, voreu com darrere del porter apunta un jugador contrari. Es "Gàbia", recordeu?, i bé que lamentem no coneixer el seu vertader nom.

Ara vos dicte l'alineació: Federico, el de la "pallera"; Paquito, el de les "fabianes"; Pepe Andreu, de "ca Pardala"; Manolin, el de "María la Trenislà"; Tarín, "el de les castanyoles" i net de María la de Màxim; Pepito Aguilar, de ca "la media"; Manolin, de ca Toni el ferrer; Paquito de "ca el casteller"; Ramón Alós, de "ca el moruix"; Pepe de "ca Puigalt" i de l'estanc; i Paquito, de "ca pistoles".

Havíem fet el diumenge abans una reunió. En "ca Parapapí". La tía Pura, i la seua germana María, ens deixaven entrar a la tenda d'ultramarians. Creuàvem el corralet, ple de cossiols i plantes. "Xe, mira la tortuga". "Xe, au que ma tía no vol que li embrutem el corral". "Mira tu com aguanta la tortuga, li fique el peu damunt i tan panxa".

I entràvem en aquella cambra, que donava al carrer de Sant Jeroni, on abans de guerra havia existit un obrador de xocolater. Encara veies motles i ferramentes ací i allà. I la trapa per on baixaves a aquell soterrani, tot humitat i frescor, on no sé qué feien amb el xocolate.

Era un misteri massa llunyà i tecnificat per a nosaltres, que anàvem ben mudadets en roba de diumenge a fer una assemblea.

píci, que diguem, per a intentar d'emular glòries viscudes.

La pilota "a llargues" en el carrer "de les eres" tingué un moment de resorgiment. Destaca a la meua memòria: "ca Patilla" com a punt de concentració, els pactes de desafiú, el "tio Mustio" que tenia molt a vore amb les pilotes amb les quals es jugava, encara que no he sabut exactament que és el que feia...

Per a completar el panorama, i ja des de l'àmbit cultural, per l'any 54

"Ca Parapapí" estava en front mateix de "Modas Isabel".

La pilota "a llargues", en el carrer "de les eres" tingué un moment de resorgiment.

"Xe va, que explique Ramón lo de la directiva. A vore qui compra l'equipatge. Cervera diu que son pare li deixa els diners. Que et vas a comprar unes botes "argentines"? I qui va a parlar amb el tio Gaetano el tapisser per a demanar-li el camp?. I si ens diuen que no?. Cal parlar amb els de l'Acció Catòlica d'Aldaia, i que no fallen..."

"Ca Parapapí" estava enfront mateix de l'estanc, hui "Modas Isabel". Les partides de pilota es feien en aquell tros de carrer Benlliure - també de Les Eres- que va des del "forn dels andalusos" fins al carrer de Sant Hipòlit i el carreronet del Centre. I més allà encara, perquè havien "saques" que feien arribar la pilota més allà de l'estanc. I per creuar el carrer s'havia d'esperar que parara el joc, i fer-ho de pressa..."

Feia calor. El públic es situava a l'ombra, damunt la vorera (acera)

se consolida, com "algo" ferm i arrelat al poble, la "Societat Musical" que passa una temporada al casino "nou" del carrer Major i s'apospenta posteriorment a l'actual seu, coneguda com "el Musical", a la fillola.

Dins de tot est context, un grapat de nanos pràcticament de la mateixa edat però de molt variada alçada, constitueixen una societat en tota regla. Com aquell que diu, abans de jugar un partit formalment, ja n'hi havia "junta directiva" i en el primer pressupost (menys de 700 pts.) es manifesta un desig d'independència. Els diners necessaris s'arreglaven per quotes sematnals (2 pts.), es feia alguna rifa i a la seu social (ca Parapapí) es realitzaven jocs de barraca de fira, amb instruments fets per ells mateixos i dels quals estava previst treure també alguns diners.

En estos moments destacava en Primera Divisió de futbol un jove del poble: Antoni Rius, a qui mon pare havia ajudat a entrar en el Mestalla al principi de la seua carrera deportiva. I sense pensar-ho dos voltes, li vàrem escriure i molt amablement ell va acceptar que la societat fundada portara el seu nom. També col·laborà econòmicament.

Els diumenges hi havia reunió de la "junta", i com tots formàvem part de la directiva, entre tots s'havien de discutir les alineacions, els equips con-

de ca Patilla i el "tritador" del iio Terensio. El "saque" el feien des del forn "dels andalusos". La gent es refrescava amb llimonades de ca Patilla. El "tio" Mustio anava d'ací cap allà amb la coixinereta plena de pilotes, vigilant no se'n perguera ninguna. I Paquito "el patilla", fill de la tia Guadalupe, la Patilla, per dalt de les teulades, molt espai de no caure i fer el menys mal possible, perquè després el veïnat es queixava de les goteres. I el tio "caguero" el "marxaor", cantant els quinze, els trenta i els vals, amb aquelles fustes redones a la mà, per marcar "la ratlla"...

Nosaltres també li pegàvem a la pilota. No a llargues, perquè aixó era prou complicat. Ho feiem sobre la paret del "tritador". I entre setmana, després de dinar, quan ja havien llevat les taules del peix i de verdures, del "mercaet" que montaven allí tots els dies.

Li pegaven, doncs, també a la pilota de mà, però podia més el futbol. Eren els anys d'eufòria nacional-futbolística. Zarra havia colat aquell gol als anglesos, al Mundial de Rio Janeiro. Puchades era el nostre ídol casolà. I el compartíem amb Kubala, amb Wilkes i amb Di Stefano.

Els diaris i la ràdio no parlaven dels jugadors de pilota. Em teníem un de bó, professional conegut i admirat als trinquets de La Marina, de la capital, de Gandia. Però no tenien cromos d'ell, com els tenien dels futbolistes. Virgilio el Patilla passà desapercbut per a la gent de la nostra generació. La seua trajectòria esportiva no arribà a dir-nos rés. Tan a prop que el teníem...!!

traris, comprometre el camp i la compra d'equipatges, material, etc.. Però a poc a poc, i encara que la procedència de cada u dels membres de l'equip era molt diversa, acabarem trobant-nos presenciant les partides de pilota "a llargues", acabarem discutint a quin cine aniríem per la vesprada i quines pasqueres hauríem de buscar, o inclús qüestions més íntimes. En fi, vàrem contruir al pas del temps un grup d'amics plenament integrat, i nítidament diferenciat d'altres. Som ja "la Rius".

L'afició de pilota la mantingueren fins als anys 60. D'aquell tros de carrer Benlliure "de les eres", qué poques cases queden.

Algú es decidirà a arregar dades, i farà una història del joc de pilota a Alaquàs, i els nostres fills sabran qui eren els Patilles, Julio el Ratat, Fermín, Mascarilla, Amadeo, Gasparet, Alfredo el de ca Blai, Vicentet el Morimos, Vicentico el de Lluís el Blaiet, Francisco el Blanco... Quanta història, quanta memòria col·lectiva per arregar, per analitzar i valorar cara al futur nostre. ¿Per què no tenim equip per a participar als campionats de "galotxa", o de "a llargues"? ¿Per què, si l'afició de pilota la mantinguérem fins als anys 60?

D'aquell tros del carrer de Benlliure, què poques cases queden.

Assolaren ca Patilla i el "tritador". L'estanc. I davant mateix, la carnisseria de Vicentet, el de la tia Pureta. I ca Parapapí. I les dos cases del costat, la del "tio" Lluís el Blaiet, i la de la tia Teresa la "Tabalera".

Quina desolació. Per tal de guanyar altures, havem perdut el sol, l'aire, i havem augmentat la densitat en espais tan reduïts.

Són característiques destacables d'estos primers moments fundacionals: la total espontaneïtat, la carència de control per part de persones majors, el funcionament absolutament democràtic (hi ha proves escrites que tota decisió la prenia la majoria, prèvia discussió ampla i profunda), l'enorme flexibilitat i falta de rigidesa que permetria adequar-se amb facilitat a les circumstàncies.

Vist en la perspectiva de quasi 30 anys, pense que la creació de la penya

1 la casa del tio Ximo, ampla i senyorial.

Queda en peu la casa cantonera del "Carboner", on per aquells anys encara despatxaven carbó per la portaladeta del carreronet de Sant Hipòlit. Feia poc que anava introduint-se el consum del petroli, per cert. I a voltes es feien cues de gent, per comprar-lo.

I la casa del "tio" Ximo, ampla i senyorial, seu de les dependències de la CNS i de la "Hermandad" en el pis superior, i abans de la guerra casino.

I al seu costat, formant part del mateix conjunt arquitectònic, ca "el tio Cabellera". I més endavant, ca Modesta, i la casa de la tia "Rosario la Cacana", l'única planta baixa que queda en tota la volta de la processó.

I anant cap amunt, en direcció contraria, abans d'arribar a ca "Lopepe", queda també en peu la casa del Moruix, on també arribaren a fer-se algunes d'aquelles reunions primitives de la Penya Rius.

Què li farem!. És el signe dels temps. Assolar, assolar i treure-li suc a la llima buscant diners i comoditat, que no sempre s'aconsegueixen.

Rius va ser un cas d'autoprogramació de la diversió per part d'uns joves, fora dels circuits comercials prefabricats que, en aquella època, encara no eren massa grans, però que, com ara, constitueixen els instruments de control ideològic que la societat estén com ampla red, de la qual resulta impossible escapar, i en què tothom acabaprés.

No resistisc a la temptació d'utilitzar, per a comparar el que ens passà, la imatge del cantant modern rebel, espontani i fresc, que frueix d'allò que

És la parròquia la que a través de la "dotrina" encarrila els xiquets...

De tota manera, ahí teniu encara el carrer Benlliure, ple de xiquets que corren i frueixen, atrevint-se a disputar-li l'espai als cotxes quan cau la vesprada i necessiten eixir al carrer a jugar.

No tinc massa documentació a la mà, i escric molt de memòria. A l'any 1.957 es trobava Alaquàs en plena efervescència.

Feia dos/tres anys que havia començat a habitar-se aquella barriada del camí vell de Torís. "Barrio Fermín Sanz Orrio", aleshores ministre de Treball, era el nom oficial que figurava a l'entrada. Però ja se sap quant creativa, i a voltes maliciosa, resulta la imaginació popular.

I el barri "de los faroles" que se li quedà. Pitjor hagués estat que haguera anat endavant la denominació de "barri de jes conilleres" que, per la dimensió reduïda dels pissos, algú del meu veïnat estigué utilitzant durant algú temps.

Allò fon la primera onada forta de forasters, de les moltes que ana-

fa, i que acaba esclau de la marca comercial que l'ha conduït a l'èxit.

No anava a ser la penya Rius una excepció d'esta regla, i prompte començaren a plantejar-se les primeres alternatives d'elecció, com sempre, quan pareix que comença a haver un poc d'èxit:

- 1.-¿Ens. organitzem a soles, o ens porta alguna persona major?.
- 2.-¿Professionalitat o amaterisme?.

Al principi no hi havia gent en els partits. Però prompte començaren

Acció Catòlica de Torrent: Kiu, Verdejo, Ricardo, Molins, Hernández...

Acció Catòlica d'Alaquàs: voréu els noms a les fotos del final del llibre.

ren arribant-nos després. Feia poc que havien estat inaugurades les "Escoles noves", baix l'advocació d'un militar desconegut per al poble, i justament foren les aules un dels primers llocs on calgué practicar la convivència entre els xiquets d'un i altre grup social, que en molts aspectes començaven a manifestar-se antagònics.

I fon també en el futbol, on la gent jove arribà a superar recels i a obrir portes d'integració. Un any després de la Penya Rius, al 58 dalt o baix, es va constituir la Penya Walter per xavals de dos o tres anys més, i els seus integrants eren tots ells del "barrio de los faroles" i dels carrers dels voltants, procedents indistintament de famílies alaquaseres i de famílies d'immigrants.

El camp de futbol "nou" era el lloc de trobada entre un bon grapat de xicots, d'edats i de procedències molt diverses.

Acudien des d'Aldaia, els de la Penya Levantino -els germans Remigio, Tomata, Ribes, etc.- els de l'equip de l'Acció Catòlica -Elies, Perolet,

a vindre alguns familiars, i aficionats al futbol en general, que detecten individualitats notables en l'equip. I en eixos moments, ja comença a plantejar-se si el rendiment milloraria fent "entrenes". I en eix cas, qui podria entrenar-nos?.

El moment clau en est procés es produïx, quan es pren la decisió majoritària que Paco García "el Xurro" oriente els partits i dirigisca els "entrenes". Punt en el qual jo considere s'acaba l'etapa fundacional amb les ca-

Varem construir un grup d'amics plenament integrat, i nítidament diferenciat d'altres. Som ja "la Rius".

el Mangante, Sastre, Justo, Gàbia, Caiabuig, Fundamento, Bou, Boro el Mascle, etc.- els de la Peña Huracan, un poc més majors -Xato, Margala, Manyo, Arturo, etc.-.

I d'Alaquàs, els que apareixien per allí també eren de més edat que nosaltres.

Uns formaven part de l'equip de l'Acció Catòlica que duïen entre Pepe el Cafis i Vicent el Set-esquenes: Salvaor, Migue el de la "llet" Paco el "Pardala", Paco "el Llustrós", Micalet Bonet "Caela", Cesáreo, Boro "el Millares", Ricardo "el Carinyo", Valiente, etc. alguns dels quals l'any 55 havien creat un equipet al que anomenaven Peña Puchades.

I uns altres, que formaven part d'una altra penya anomenada també puchades, procedien dels carrers del "barrio" nou: Julio "El Ratat", Amadeo el de la Tintoreria, Paquito "el Moneta", el cosí Paco "El França", Joaquinet el "Cucala", etc. i havien integrat anys abans alguns d'ells, junt amb altres amics, una altra penya, paralel.la a la primitiva Peña Pu-

racterístiques que abans enumerava, i que des d'est instant va perdent-se, com són la espontaneïtat i la flexibilitat, guanyant en eficàcia i "brillo" social.

Esta segona etapa es espectacularment brillant; ja la penya es formalment una societat esportiva com qualsevol altra; aparta als qui no juguen bé, porta gent nova que no pertany al grup, iniciant ja una política que no ens diferencia en casi res de la de "fitxatges" d'un club potent (sols canvia en les primes); i acaba engolit per l'Alaquàs C.D., com a secció juvenil.

¿Professionalitat o amaterisme?. Prompte començaren a plantejar-se les primeres alternatives d'elecció.

chades en el temps i circumstàncies, la qual sempre ha estat coneguda com la Penya "Peroleros", però que en aquestos anys del 58 i del 59 no tenia un protagonisme directe en el futbol local.

En aquest món de penyes d'adolescents, de pràctiques úniques - ¿qui sabia de l'existència del bàsquet, de la natació, del baló-mà, del tennis, etc.?, de somnis al voltant de Rius, de Walter, de Puchades, de Guillot, de Puskas i dels brasilenys que coneguérem després dels Mudials de Suècia, allà al 58.

En aquest Alaquàs que començava a fer-se gran, a vore créixer barrriades d'immigrants i que en cinc anys -del 55 al 60- passà de 4.000 habitants a tindre'n 8.000.

Aquest Alaquàs que va saber ficar-se en l'òrbita industrial de la manufactura del moble, en el "desarrollo" que vingué després de la mà del Sr. Ullastres i del Sr. López Rodó, a l'acabament de la llarga tirera d'anys d'autarquia de postguerra, acabats justament el 57 amb tot allò del Pla

Jo crec que este és el punt final de la penya Rius.

Paral·lelament el grup d'amics passà una sèrie de peripècies enllaçades a les etapes d'evolució del propi equip, acabant un tros majoritari del grup mantenint, jo supose que nostàlgicament, el nom que primitivament representà un projecte independent i renovador, i que al meu juí no va aconseguir res del que s'havia proposat.

Esta penya Rius actual, que ha arribat a ser una peça important de l'en-

d'Estabilització i de la congelació dels preus.

En aquest Alaquàs que acabava de tancar un període de segles de poble menut i rural, i n'obria un altre ple de canvis, cara a un futur incert.

En aquest Alaquàs tan apassionant i en ebullició, els vingué l'ocurrència a una dotzena de crios de fer un equip de futbol i de constituir-se en penya d'amics.

I ara els teniu tots en un grapat, rodejats de fills i carregats de kilos i d'anys, en unes fotos de Padi tretes un dissabte de finals d'abril, a l'iniciar el partit disputat al mateix camp del Rosal, abans del dinar commemoratiu.

Voreu també a Toni Rius i a Paco Garcia "el xurro" que constituïen una part important de l'efemèrides.

Vint-i-cinc anys d'història personal, familiar i esportiva d'una vinte-

granatge social del poble, ha tingut l'iniciativa de celebrar el mes de maig passat les "noces d'argent" de la seua fundació.

I és dins d'eix context, i com una reflexió en veu alta, com m'agradaria que se interpretaren estes lletres.

na d'alaquaseros, que porten en els seus cognoms una vinculació d'anys i de segles al nostre poble: Peiró, Sena, Soriano, Planells, García, Barberá, Bessó, Aguilar, Palop, Usedo, Cervera, González, Cases, Andreu, Santaperpètua, Alós, Guasp, Bartual, etc., etc.

Vint-i-cinc anys de la història més recent d'un poble, que en eix temps ha acollit a milers i milers de famílies forasteres -com ja feu al llarg del segle XVII, en quedar-se quasi deshabitat després de l'expulsió dels moriscos- i que es troba en ebullició i neguitós, cap a un futur que cal fer entre tots.